

Minister van Uniezaken en Overzeese Rijksdelen (Van Maarseveen) aan hoge commissaris te Djakarta (Hirschfeld), 8 juli 1950

Aan Hirschfeld persoonlijk.

Hedenmorgen bracht Rum mij een bezoek. Hij deelde mij mede, dat de RIS-Regering gaarne een speciale Nieuw-Guinea conferentie op 1 Augustus a.s. zou willen doen houden. De conferentie zou in Nederland kunnen gehouden worden. Namens de Indonesische Regering zouden Leimena, Suparmo en Anak Agung aan de conferentie deelnemen. Deze laatste schijnt gezant in Brussel te worden. Rum verklaarde mij, dat zijn agreement al verkregen was. Ik heb aan Rum gezegd, dat de Nieuw-Guineacommissie met haar arbeid nog niet gereed was. In de boezem van deze commissie bestaat een dergelijk meningsverschil, dat het wel onmogelijk zal blijken een gemeenschappelijk rapport te maken. Waarschijnlijk zal het rapport van de Commissie dus bestaan uit 2 positieve uiteenzettingen, een van Indonesische en een van Nederlandse zijde. Dit rapport moet in het Indonesisch en in het Nederlands worden uitgebracht en in het Engels vertaald worden ten behoeve van de UNCI. Ik deelde Rum mede, dat naar mijn verwachting dit rapport niet voor het einde van deze maand ter beschikking zou zijn. Daarna zou ik het rapport nog aan de Kamers moeten overleggen en de Kamers de gelegenheid moeten geven hierover met de Regering van gedachten te wisselen, zodat mij uitgesloten leek, dat op 1 Augustus a.s. de conferentie zou kunnen beginnen. Rum was hiervan met mij overtuigd. Hij wilde echter wel de conferentie liefst zo spoedig mogelijk doen beginnen los van de tweede Unieconferentie. Als datum voor de tweede Unieconferentie noemde hij 1 September. Naar zijn mening zouden Djuanda, Sjafruddin en mogelijk Hatta voor de Unieconferentie overkomen, zij het dat Hatta misschien maar enkele dagen zou aanwezig kunnen zijn. Ik heb hem gezegd, dat het mij wat vroeg leek om reeds op 1 September een Unieconferentie te houden, omdat Juli en Augustus hier als vacantiemaanden worden beschouwd en het in die maanden zeer moeilijk is een conferentie behoorlijk voor te bereiden. De heer Rum zag dat in en zou daarom willen voorstellen de tweede Unieconferentie te houden in de laatste week van September. Ik heb hem gezegd, dat ik zowel de kwestie van de speciale Nieuw-Guineaconferentie als de datum van de Unieconferentie in het Kabinet zou bespreken en dat ik waarschijnlijk ook eens met de voorzitters van de Kamers zou overleg plegen om na te gaan hoeveel tijd de Kamers nodig hebben na de verschijning van het rapport over Nieuw-Guinea om die te kunnen bestuderen en met de Regering eventueel van gedachten te kunnen wisselen. Ik heb aan Rum medegedeeld, dat ik de conferentie met betrekking tot Nieuw-Guinea met zorg tegemoet zag. Ter Ronde Tafel Conferentie hadden wij een gemeenschappelijk doel, n.l. de overdracht van de souvereiniteit aan Indonesië en het in het leven roepen van een Unie, en ging het slechts over modaliteiten. Thans echter zijn onze doeleinden vlakweg tegenovergesteld en heeft men de wederzijdse standpunten scherp omljnd uitgedragen. De heer Rum zeide, dat Nieuw-Guinea tot ontwikkeling zou kunnen gebracht worden in samenwerking tussen Nederland en Indonesië. Ik heb hem gezegd, dat ik voor samenwerking in Unieverband zeer geporteerd ben, maar dat bepaalde groepen in het Nederlandse volk door de wijze waarop propaganda gevoerd wordt voor het Indonesische standpunt inzake Nieuw-Guinea de vrees koesteren, dat de samenwerkingsgedachte na enige tijd aan Indonesische zijde zal plaats maken voor de gedachte, dat Indonesië alleen in Nieuw-Guinea de leiding moet hebben en dat de samenwerking dientengevolge zal ontaarden in een propaganda die tegen elkaar gericht is en waarmede de belangen van het Irianse volk niet zijn gediend. Ik wees hem bovendien nog op de gevaren, die van Australische zijde zouden dreigen, indien een dergelijke oplossing zou worden gezocht. Ik heb hem gezegd, dat het noodzakelijk was, dat inzake Nieuw-Guinea de gemoederen over en weer tot kalmte zouden komen, wil er mogelijkheid zijn, dat de conferentie zou slagen.

Vervolgens bracht Rum het gesprek op Nikijuluw. Namens Hatta moest hij een zwak protest doen horen tegen de bedrijvigheid van Dr. Nikijuluw hier te lande. Dr. Nikijuluw had zich tot de Australische gezant gewend met het verzoek wapenen aan Ambon ter beschikking te stellen in ruil voor bases. De Australische gezant had dit terstond ter kennis van Rum gebracht. Volgens Rum was een en ander ook in de pers gepubliceerd. Ik heb aan Rum gezegd, dat ik door de radio had vernomen, dat Dr. Nikijuluw aan de Verenigde Naties de hulp van de Zuid-Molukken had aangeboden in verband met het conflict in Korea. Ik vond hierin aanleiding om het optreden van Dr. Nikijuluw te bagatelliseren. Rum was het hiermede tot op zekere hoogte eens, maar zeide, dat zolang Nikijuluw niet ontoerekeningsbaar verklaard was men hem toch voor zijn daden aansprakelijk moest stellen en dat de Nederlandse wetgeving toch wel middelen ter beschikking van de Nederlandse Regering stelde om vreemdelingen, die de goede betrekkingen tussen Nederland en Indonesië in gevaar brachten tot rede te brengen. Ik heb Rum verklaard, dat hij omtrent het standpunt van de Nederlandse Regering ten aanzien de Zuid-Molukken niet in twijfel behoefde te verkeren en dat Nederland elke revolutionaire actie volstrekt afkeurde, maar dat aan de andere kant sentimenten ten opzichte van het Ambonese volk in Nederland een grote rol spelen, zodat ik vurig hoopte dat de Ambonese kwestie zou opgelost worden langs de weg van een verlening van autonomie aan Ambon. Rum verklaarde mij, dat deze autonomie zeker zou verleend worden en dat de informele missie spoedig zou vertrekken, maar dat Leimena zelf niet zou meegaan, maar wel andere invloedrijke personen. Ik heb hem gezegd, dat ik de zaak Nikijuluw nog eens zou overwegen en in het Kabinet ter sprake zou brengen.